

FATİH WILLIAM TARAFINDAN AVRUPA'NIN YENİDEN DİZAYNI

Pınar ÜLGEN*

Öz

Genel olarak tarihte akıl ve hesap kelimelerinin bir arada kullanılması, yeni değerlerin yayılmasını kolaylaştırmıştır. Ortaçağ İngiltere tarihinde de bunu ilk uygulayanlardan biri olmuştur Fatih William. Kendisi ünlü İngiltere krallarından biridir. Tarihte de 1066 yılında Hastings savaşını kazanmasıyla tanınmaktadır. Böylece kazandığı başarılarla birlikte ilk defa bir Viking kralı, İngiltere'yi tamamiyle ele geçirip İngiltere kralı olmuş ve İngiliz kraliyet tacını giymiştir. Kendi döneminde de birtakım yenilikler yaparak yeni düzenlemeler getirmeye çalışmıştır. Bu noktada Fatih William tarafından hazırlanan yönetmelik oldukça dikkat çekicidir. Çünkü bu dönemde yeni bir düzen oluşturma yoluna gidip hatta daha sonraki yüzyıllarda parlamenter sistemin de temelini oluşturan ve de Magna Carta'ya zemin hazırlayan bir yönetmelik çıkarmıştır. Bu çalışmada da Fatih William döneminin öneminden bahsederek bu yönetmeliğin maddelerini ve Avrupa için önemini anlatmaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Ortaçağ, Fatih William, Guillaume, Hasting, İngiltere.

THE RENEW DESIGN OF EUROPE BY THE CONQUEROR WILLIAM

Abstract

The combination of wisdom and account words in history has facilitates the spread of new values. In the history of Medieval England, Fatih William became one of the first to apply it. He is one of the most famous English kings. It was also known in 1066 for winning the Battle of Hastings in History. So with accomplishment, for the first time a Viking king took over Britain and became the king of England and wore a British royal crown. During his time, he also made some innovations and tried to make new arrangements. At this point, the regulation prepared by Fatih William is quite interesting. Because, in this period, he went to the way of creating a new order and even issued a regulation which formed the basis of the parliamentary system in the following centuries and prepared the ground for Magna Carta. In this work we will also try to explain the significance and importance of this directive for Europe by mentioning the importance of the Fatih William era.

Key Words: Middle Ages, Conqueror William, Guillaume, Hasting, England.

* Doç. Dr., Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi. E-posta: ulgenpinar@gmail.com.

FATİH WILLIAM DÖNEMİ AVRUPA İÇİN NEDEN ÖNEMLİDİR?

Bilindiği üzere bütün toplumların tarihlerinde farklılıklar görülmektedir. Elbette bu durum kaçınılmazdır. İngiltere tarihinin de en büyük renklerinden birisi Fatih William ve dönemindeki olaylardır. Ona bu renkliliği kazandıran da hem kazandığı başarılar hem cesareti hem de geçmişidir. Bu noktada Fatih William, kimdir ve neden bu kadar önemlidir? gibi bir soru akla gelebilir. Aslında onun bu önemi biraz da gizemli olmasında saklıdır. Genel olarak bakıldığında o, bir kraldır ya da İngiltere kralıdır demek yeterli midir bilinmez; ama I. William için bu tanımlama yetmeyecektir. Çünkü şöyle bir geçmişine baktığımız zaman hayatında farklı renkler görmekteyiz I. William'ın (diğer adıyla Guillaume). Kendisi 1027 yılında Normandiya¹'da doğmuştur. Tarihte 1066 yılındaki Hastings savaşını kazanmasıyla tanınmaktadır. Hatta her İngiliz kendisini I. William'ın torunu olarak kabul etmektedir. IX. ve X. yüzyıllarda Vikingler, ülkenin kuzey kısmının kontrolünü ele geçirdiklerinde bunlara I. William'ın büyük babası da önderlik etmiştir. I. William, babası Robert Magnificent öldüğü zaman Normandiya dükü olmuştur. Annesi Arlette, bir tabakçının kızıdır. Gerçekte anne ve babası evli değildi. Bu durum, onun hayatını zorlaştırmıştır. Diğer lordlar, genç bir çocuğun evlilik dışında onların egemenliğinde olması gerektiği gerçeğini onaylamamışlardır. Hatta 1040 yılında onu öldürmeye çalışmışlar; fakat başaramamışlardır. Bunun yerine Fatih William'ın koruması Brionne'li Gilbert, bu teşebbüs sırasında öldürülmüştür (Part One Normandiya, (Trz):2).

I. William dönemi öncesine baktığımızda ise çevredeki durum da karmaşık idi. Büyük Cnute, Baltık'tan Grönland'a kadar olan bölgelere egemen konumdaydı. 1035 yılına kadar buralara hakim oldu. 1042 yılında ise halefleri arasındaki rekabet, İngiltere yönetim konseyi Witan'ın² yine bir Anglo-Sakson kral seçmesine neden olmuştu. Bu, İngiltere'nin Wessex hanedanından olan son kralı ise Günah çıkaran Edward idi. 1043-1066 yılında da ülkeyi kontluklara bölmüştü (Kerr, 2011:26-27) Dolayısıyla karışık bir ortam mevcuttu.

1047 yılından itibaren ise Normandiya'da ve diğer bölgelerde de I. William savaşımaya devam etmiştir. Bunun yanı sıra I. William'ın hayatının en dramatik anlarından biri de 1051 yılında Alençon kasabasının insanlarının duvarda hayvan

¹Normandiya kelimesi de Viking kelimesi olan Kuzeyli insanlar anlamındaki Norseman kelimesinden gelmektedir.

²Bilge kişilerden oluşan meclis anlamındadır.

saklayan biri olarak gayrimeşru özelliğinden dolayı onunla alay etmiş olmalarıdır. Fransa kralı I. Henry ve ordusu, Normandiya'yı 1054 ve 1057 yıllarında istila için çok uğraşmış; fakat Fatih William, başarılı bir şekilde karşı koymuş ve Normandiya'yı korumayı başarmıştır (Part One Normandiya, (Trz):2).

Ayrıca 1066 yılında Normandiya kralı I. William için İngiltere'ye yapacağı seferine destek olmak üzere St. Petrus bayrağı gönderilmiştir. Roma'nın bakış açısına göre bu hareket, imparatorluktan bağımsız ve Papalığa destek olabilecek bir başka örgütlenmeyi sağlamaya yöneliktir. I. William açısından birliklerini savaşıma teşvik etmenin de bir yoluydu bu. Ardından Normanlar, Hastings'de bekleyen Anglo-sakson ordusuna saldırdılar. İngiliz Harold, diğer rakibi Norveçli Harold'u yenilgiye uğratmış ve daha sonra kendisine atılan bir okla hayatını kaybetmiştir. Böylece I. William, Noel günü Westminster manastırında taç giymiştir ve "Fatih" unvanını almıştır (Davis, 2011:368). Bir Anglo-Sakson Vekayinamesinde "Fatih William Westminster'a geldi ve başpiskopos, onu kral olarak kutsadı" denilmektedir. (Barton-Fletcher, 2000:32; Bauer,2013:664). Böylece İngilizlerin Vikinglere karşı mücadelesi sona ermiş ve Fransa yoluyla bir Viking kralı, İngiliz tahtını ele geçirmiştir. İngiltere krallığı, Sicilya gibi Norman Şövalyeler arasında paylaştırılmış ve feodal krallığa dönüştürülmüştür. Bazılarına göre de burası bir daha hiç böyle bir fetih görmemiştir.

1066 yılındaki Hastings zaferinin ardından anılan I. William, Anglo-Sakson monarşisine son vermiş ve Witenagemont'un verdiği placet(onay)sayesinde İngiltere'yi resmi olarak ele geçirmiştir ve de "Fatih" unvanını almıştır (Pilati, 2014:81-88). Böylece Kuzey ülkelerindeki Batılıların hepsi de Hristiyanlığı yani geleceğin Avrupasını kabul etmiş oldular (Goff, 2008:51).

Bu süreçten sonra İskoçya ile Galler, bağımsız olmuşlardır. Yine bu dönemde İngiltere, kuzey ülkeleriyle ticari ilişkilerini sürdürse de siyasal ve kültürel açıdan Normandiya'ya bağlı kalmıştır. Fatih William, 1067-1068 yıllarında büyük Anglo-Saksonların isyanıyla mücadele etmiştir. Ayrıca 1070 yılında ilahiyatçı ve hukukçu Pavia'lı Lanfranc'ı Canterbury başpiskoposluğuna tayin ederken Anglo-sakson ulusal meclisi Witenagemont getirdiği Magnum Conciliumun³ içinden küçük bir konsey seçmiştir. Bunun yanı sıra sivil ve dini mahkemeleri ayırmış ve hukuka göre piskoposların yargı işlevlerini kendi mahkemeleriyle sınırlandırmıştır. İngiliz kilisesi,

³Büyük konsey.

Gregoryen reformunu⁴ benimsemiş olan Norman ruhban sınıfı sayesinde manevi olarak yeniden doğmuştur (Brooke, 1956:13). Kralın kontrolü altında da olsa Roma'ya bağlanmış ve kral, her yıl Peter's Pence (Petrus'a Bağış) ödemeye devam etmiştir (Pilati, 2014:89).

Tam bu noktada Fatih William'ın inanç anlayışını anlatan şu ifadelerle dikkat etmek gerekir:

"Her şeye gücü yeten Tanrı...- kötülük ve başarısızlığa sebep olmayacak şekilde- amacı özellikle de o bölgelerdeki Hristiyanlığa saygılı davranarak yenilik yapmak olan ve bu sırada da amacı yine kendi gücünü ve şanını daha fazla arttırmak olmayan bu bilge ve Hristiyan adam yani ben ikna edildim" (Davis,1998:109). Bu ifadeler Fatih William'ı gerçekten efsanevi yapan niteliklerdir.

Genel olarak Papa ve kral arasındaki ilişkilere bakıldığında özellikle VII. Gregory ve Fatih William arasında saygılı bir ilişki vardı. Şöyle ki VII. Gregory, herhangi bir vergi istediği zaman Fatih William'ın en başta bir vassal olarak Papa'ya biat etmesi konusunda ısrar edilmesi taraftarıydı. Fatih William da yıllık vergi konusunda aynı fikirdeydi. Ancak burada şu da bilinmelidir ki; Fatih William, hiçbir zaman vergi konusunda ödememezlik yapmamıştır. Zaten bu da bir Anglo-Sakson geleneğidir. Bu durumda Papa'ya saygılı davranmıştır; ancak bir vassal olarak ona biat etmemiştir. Çünkü buna benzer bir örnek bulunmamaktaydı. Bu konuda VII. Gregory de ona hak vermiştir. Bu nedenle de aralarında çatışma olmamıştır (Shirley, (Trz):162; Bates,1989:225).

Fatih William'ın İngiltere tarihi açısından yarattığı bu etkilerin yanı sıra feodalizm için gerekli olan bazı durumlarda değişim yaşanmıştır. Yani 1066 yılından önce İngiltere, "Earls" denilen savaşçı aristokratların egemenliğinde parçalanma ile tehdit edilmekteydi. Fakat Fatih William, onların gücünü yıkmayı başarmıştır. Bunun yerine feodal sistemi yerleştirmiştir. Halbuki İngiltere'de tüm topraklarda fiefler şeklinde bir büyüme gerçekleşmişti zaten. Tımar sahipleri, bu topraklarda daha az resmi içeriklere sahip yönetim haklarının en çoğuna sahip bulunuyorlardı. Fakat Fatih William, para basma ayrıcalıklarını da koruma altına almayı başardı. Toprak vergisini toplayarak ve büyük suç işleme durumlarında adaleti denetleyerek "sheriff" olarak

⁴ Bu hareket ya da reform, 1073 il3 1087 yılları arasında papalık yapmış olan VII. Gregorius'un adını almıştır. Bu reformla ruhban sıradan halktan , papanın da imparatorlardan ayrılması amaçlanmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Jacques Le Goff, *Avrupa'nın Doğuşu*, s. 71.

bilinen yerel hükümetin Anglo-Sakson memurunu da korumuş oluyordu. Bunu da onlara yönetici olarak yardım etmek ve de haklarını korumak için yapmaktaydı. Baronların⁵ aşırı derecede güçlenmediğinden emin olmak için Fatih William, ülkenin çeşitli bölgelerinde onlara verilen fieflerin dağıtılması konusunda da dikkatli davranmıştır. Bu şekilde Fatih William, İngiltere'yi yönetme konusunda feodal uygulamalar getirmiştir. Bunun yanı sıra kraliyet gücünü de korumayı amaçlamıştır. Onun asıl isteği, İngiltere tacının altında ülkeyi korumak idi. Aslında Fatih William'ın hikayesi, kendisinden sonraki 2 yüzyıl boyunca İngiliz hükümetinin tarihi içinde onun yerini alabilecek yetenekli biri gelene ve güçlü bir milli monarşi yaratılana kadar feodal sistemi uygulayan bir kralın hikayesidir (Robert Lerner-Meacham-Burns, (Trz): 301-302).

Fatih William, kendi sisteminde Frank-Norman feodal hukukuna bağlı kalarak fethedilen toprakları derebeylik olarak Normanlara, Bretonlara ve Flamanlara verse de derebeyliklerin bir araya gelerek büyük ve güçlü beylikler oluşturmasını engellemek için toprakların dörtte birini devlete verme kararı almıştır. Bu arada derebeylikleri "danegeld" adı verilen krallık vergisine bağlamıştır. Böylece Danimarkalıların topladığı ve günah çıkartıcı Edward tarafından kaldırılmış olan bu vergi, toprak vergisi olarak yeniden alınmaya başlamıştır. 1086 yılında Fatih William, Salisbury yeminiyle asillerin ve din adamlarının vassallarını ve alt vassallarını kendine bağlamış ve yine aynı yıl Norman veya Maine bölgesindeki rahiplerden İngiliz kurumlarının Fransızca uyarlamalarının Latince tanımlarını içeren bir "liber censualis" (sayım kitabı)-"Domesday Book" (Kıyamet Günü Kitabı) yazmaları istenmiştir. Bu kadaastro çalışması, baronların yaşadığı arazi birimlerini (manor) sahiplerinin adlarını ve asillerinin bahsettiği topraklarda yaşayan aile reislerinin sayısını da kayıt altına almıştır (Pilati, 2014:89-90).

Ayrıca 1086 yılında Salisbury "Tebaalık yemini" uygulanmıştır. Bu durumda vassalların vassallarının sadakat yükümlülüğü, krala sadakat mahfuz tutulduğu takdirde kabul görmüştür. Feodal tımar piramidinin başında ise yine kral bulunmaktaydı (Kinder- Hilgemann, 2006:161).

Fatih William'ın feodal sistemi genel itibarıyla şu özelliklere sahiptir (Chrimes, 1953:73):

- İngiltere toprakları 200 barona bölünmüştür.

⁵Büyük tımar sahipleri için İngilizce'de kullanılan bir terimdir.

- Baronlar, sıra ile şövalyelere ait olan askeri teçhizatları tamamlamışlardır. Baronlar, şövalyelere hizmet karşılığı toprak vermiştir.
- Şövalyeler, kendileri için toprağı işleyen köylüleri korumuşlardır. Böylece feodal sistem, Avrupa’da yaratılmış oldu.

Başka bir açıdan bakıldığında ise bu dönemde İngiltere’de kral, hukukun kaynağı olarak görülmemektedir. Ayrıca hukukun örf ve adetlerden kaynaklandığı şeklinde bir görüş hakimdir. Kralın kural koyabilmesi için krallık tarafından “Witenagemont” adlı meclisin rızasının alınması gerekirdi (Chrimes, 1953:73). Genel itibariyle baktığımızda Fatih William, Anglo-Saksonların örf ve adetlerine de saygı göstermiştir. Özellikle onların, kralın witan’lara danışması gerektiği yolundaki örf ve adet kuralına uymuş ve onların “Witenagemont” adlı meclisini dağıtmamış ve dahası bu meclise kendisini kral olarak ilan ettirmiştir (Arsel, 1964:91-92).

Diğer taraftan Londra ile eski Roma şehirleri yeniden canlanırken Fatih William, Nottingham ve Bristol gibi Sakson boroughların yanında Fransız boroughlarının da yani müstahkem yerleşim yerlerinin de inşa edilmesini teşvik etmiştir (Pilati,2014:90).

Fatih William, eyaletlerden (shire) oluşan bu yapıyı muhafaza ederek bunlara county (kontluk) adını vermiştir. XII. yüzyılın başında Londra’da Norman sheriff’ler veya vikontlar, halk tarafından seçilmeye başlanmış ve yurttaş sınıflar, krallık içerisinde siyasal sınıflar haline gelmişlerdir. Bu durumda Londra, çeşitli ayrıcalıklar elde etmiştir. Anglo-saksonlar ve Normanlar arasındaki ayrım da ortadan kalkmıştır. Fatihlerin dili Fransızca, fethedilenlerin ise eski İngilizce’dir. Ama bu dil, askeri, hukuki, bilimsel ve edebi alanda kullanılan Fransızca ve Latince kelimelerle giderek zenginleşmiştir. Adaletin emanet edildiği Norman vikontlar veya sherifler, seyyar hakimlerin kontrolüne bağlı olmayı sürdürmüşlerdir. Bu hakimler, aynı zamanda en önemli davalara da bakarlardı. Bu merkezileşme projesini destekleyen ve krala sadık yabancılar olan büyük seküler ve dinsel derebeylerin idare ve yönetim alanında işbirliği yapmaları istenmekteydi. Kral, vassalları genel meclis yoluyla yönetim alanına dahil etmiştir. Dolayısıyla İngiltere, artık üniter bir devlet haline gelmektedir (Pilati, 2014:90).

Ayrıca bu dönemin bir diğer önemli olayı da Anglo-sakson edebiyatının 1066 yılında Fatih William liderliğindeki Normanların büyük etkisi altında kalmış

olmasıdır. Böylece eski Fransızca'nın Anglo-Norman olarak bilinen bir varyasyonu kültür dili haline gelmiş olacaktı (Brunetti, 2014:90).

Normanlar zamanında "Witenagemont" meclisi feodal beylerin, asillerin ve din adamlarının meydana getirdiği bir meclis halini aldı ve bu meclise Magnum Concilium⁶ ismi verildi (Pilati, 2014:93). Magnum Concilium'un görev ve yetkileri tamamıyla danışma mahiyetinde bir nitelik taşımaktaydı (Chantebout, 2005:90). Yani kralın önemli bir ferman çıkaracağı veya önemli bir dava konusunda hüküm vereceği zaman Magnum Concilium'a danışmasının zorunlu olduğu kabul ediliyordu. Fatih William'ın ölümünden sonra ise Magnum Concilium'un önemi daha da artmıştır.

Fatih William zamanında varlığı saptanan ve "Curia Regis" olarak adlandırılan bu meclis, kralın yılda üç defa belli yerlerde soylular ve yüksek düzeydeki din adamlarıyla bir araya gelerek önemli konuları görüşmesi biçiminde işleyen bir kurum olarak varlığını bir süre daha devam ettirmiştir (Sencer,1990:6-8).

Görüldüğü üzere genel olarak Fatih William dönemi İngiltere tarihinin seyrini değiştiren olayların ya da yeniliklerin zemininin hazırlandığı bir dönem olmuştur.

FATİH WILLIAM'IN KANUNLARI

Fatih William önderliğindeki İngiltere'den ve onun yönetiminin etkisinden kısaca bahsettikten sonra o dönemle ilgili en önemli ayrıntı olan ve Fatih William tarafından oluşturulan kanunlar ise şunlardır:

His intimatur quid Willelmus Rex Anglorum cum principibus suis constituit post Conquisitionem Angliae. (Stubbs,(Trz):83-85).

1. In primis quod super omnia unum vellet Deum per totum regnum suum venerari, unam fidem Christi semper inviolatam custodiri, pacem et securitatem inter Anglos et Normannos servari.
2. Statnimus etiam ut omnis liber homo foedere et sacramento affirmet, quod infra et extra Angliam Willelmo regi fideles esse volunt, terras et honorem illius omni fidelitate cum eo servare et ante eum contra inimicos defendere.
3. Volo autem ut omnes homines quos mecum adduxi aut post me venerunt sint in pace mea et quiete. Et si quis de illis occisus fuerit, dominus ejus habeat infra quinque dies homicidam ejus si potuerit; sin autem, incipiat persolvere mihi xlv. Marcas argenti quamdiu substantia illius domini perduraverit. Ubi vero

⁶Büyük Meclis.

- substantia defecerit, totus hundredus in quo occisio facta est communiter persolvat quod remanet.
4. Et omnis Francigena qui tempore regis Edwardi propinqui mei fuit in Anglia particeps consuetudinum Anglorum, quod ipsi dicunt onhlote et anscote, persolvatur secundum legem Anglorum. Hoc decretum sancitum est in civitate Claudia.
 5. Interdicimus etiam ut nulla viva pecunia vendatur aut ematur nisi infra civitates, et hoc ante tres fideles testes; nec aliquam rem vetustam sine fidejussore et waranto. Quod si aliter fecerit, solvat et persolvat, et postea forisfacturam.
 6. Decretum est etiam ibi, ut si Francigena appellaverit Anglum de perjurio aut murthero, furto, homicidio, ran, quod Angli dicunt apertam rapinam quae negari non potest, Anglus se defendat per quod melius voluerit, aut iudicio ferri aut düello. Si autem Anglus infirmus fuerit inveniat alium qui pro eo faciat. Si quis eorum victus fuerit emendet xl. solidos regi. Si Anglus Francigenam appellaverit et probare noluerit iudicio aut duello, volotamen Francigenam apurgare se Sacramento nonfracto.
 7. Hoc quoque praecipio et volo et omnes habeant et teneant legem Edwardi regis in terris et in omnibus rebus adauctis iis quae constitui ad utilitatem populi Anglorum.
 8. Omnis homo qui voluerit se teneri prolibero sit in plegio, ut plegius teneat et habeat illum ad justitiam si quid offenderit. Et si quisquam talium evaserit, videant plegii ut simpliciter solvant quod calumniatum est, et purgent se quia in evaso nullam fraudem noverint. Requiratur hundredus et comitatus, sicut antecessores nostri statuerunt. Et qui juste venire deberent et venire noluerint, semel summoneantur; et si secundo venire noluerint, accipiat unus bos, et summoneantur tertio. Et si non tertio venerint accipiat alius bos: quarta autem vice si non venerint reddatur de rebus hominis illius qui venire noluerit quod calumniatum est, quod dicitur ceapgeld; et insuper forisfactura regis.
 9. Ego prohibeo ut nullus vendat hominem extra patriam süper plenam forisfacturam meam.

10. Inter dico etiam ne quis occidatur aut suspendatur pro aliqua culpa sed eruantur oculi, et testiculi abscondantur. Et hoc praeceptum non sit violatum super forisfacturam meam plenam.

“Burada İngiltere kralı Fatih William tarafından İngiltere’nin fethinden itibaren prenslerle birlikte nasıl bir yönetim şekli kurulduğu gösterilmektedir”.

1. Her zaman ilk başta her şeyin üzerinde var olan bir Tanrı’nın varlığından dolayı kendi krallığı süresince saygılı olunması ve de İngiliz ve Normanlar arasında barış ve güvenliğin gözlemlenmesi gerektiğine dair bir Mesih inancı vardı.
2. Ayrıca biz her hür insanın bir yeminle bize bağlılığının doğrulanması gerektiği kararına vardık. İster İngiltere’nin içinde isterse dışındaki yerlerde olsun kral Fatih William’a sadık olunmasını, onun topraklarını ve onurunu onunla birlikte sadakatle korumalarını ve ilk başta onun düşmanlarına karşı savunmak gerektiğini kararlaştırdık.
3. Bundan başka benim yanımda olan bütün insanlar ya da benden sonra gelecek olanlar, benim barış ve sessizliğime sahip olmalıdırlar. Ve eğer bu insanlardan birisi katledilirse ve onun katili lord tarafından 5 gün içinde ele geçirilirse ki bu, yapılabilir; ancak bunlar yeterli olmadığı takdirde bana 46 mark ödemek zorunda kalınabilir. Fakat o adamın lordunun ilerleyişi son bulduğunda gerçekleşen ölüm oranı 100 olursa ortak anlamında geriye ne kaldıysa ödemek zorundadırlar.
4. Ve her bir Fransız, Kral Edward zamanında, onların “onhlote” ve “anscote” olarak adlandırdıkları İngiliz kanununa göre İngiliz geleneklerinin İngiltere’deki bir paylaşımcısı olarak Edward, ödemeyi yapmak zorundaydı. Bu durum, Gloucester şehrinde doğrulanmıştı.
5. Ayrıca herhangi bir canlı sığırın satılmasını ya da şehir içlerinde 3 inançlı tanıktan önce bunun dışında para getirilmesini yasaklamıştı. Hatta herhangi bir emir ve kefalet olmaksızın bunu yapmıştı. Fakat başka türlü davranırsa ödeme yapmak ve iyi de bir para ödemek zorunda kalacaktı (Select Historical Documents of the Middle Ages, 1903:7)
6. Burada bir Fransız’ın cinayet ve hırsızlık için bir İngiliz’i çağırması durumunda ya da “koştı hızla kaçtı” şeklinde – ki bunu bir İngiliz, bunu açıkça inkar edemez bir tecavüz olarak adlandırır- bir İngiliz’in kendisini ya demir çile

yoluyla ya da savaş bahisiyle tercihlerinden dolayı savunması gerektiği şeklinde bir karara bağlandı. Fakat eğer bir İngiliz sakatlanırsa, onu yapacak başka birini yerine bulmak zorunda kalacaktı. Eğer onlardan biri yenilgiye uğratılırsa, krala 40 şilin ödemek zorunda kalacaktı. Eğer bir İngiliz, bir Fransız'ı çağırırsa ve de yargıdan sorumlu olduğunu kanıtlamada isteksiz olursa savaş bahisiyle bir Fransız'ın kendisini resmi bir yeminle arındıracağını düşünüyorum.

7. Ayrıca bunu şöyle yorumlayacağım: İngiliz insanların yararı için yaptıkları da eklendiğinde bu yargıların hepsi -onlara bağlı olanlar- topraklarına bağlı kalarak kral Edward'ın kanunlarını muhafaza etmeli ve korumalıdır.
8. Hür olmayı isteyen her insanın bir kefaleti vardı ve bu kefaletin onu tuttuğu ve onu adalete teslim edebileceği anlatılmaktadır. Ve eğer böylesi biri kaçacak olursa, onun kefaleti, ona çok zorluk çıkarmadan kendisi aleyhindeki suçlamaları ödeyecektir ve onlar, kaçma sorununun hilekarlığının bilinmesinden dolayı kendilerini temize çıkarabilirler. Yüzlük ve kontluklar da bizim atalarımızın karar verdiği gibi cevap vermeye zorlamışlardır. Ve ortaya çıkması gereken gerçekler ve ortaya çıkmasındaki isteksizlikler ilk başta biraraya toplandılar ve eğer ikinci bir defa ortaya çıkmasında da isteksiz olurlarsa onlardan bir balta alınmalıdır ve üçüncü defa yine toplanmaları gerekir. Ve onlar, üçüncü defa yine gelmezlerse, bir diğer baltanın da alınması gerekir. Fakat eğer dördüncü defa da gelmezlerse bu defa gelme konusunda isteksiz olan insanların malları ellerinden alınmalıdır. Bu konuda onun aleyhinde aşırı suçlu olurlardı- "ceapgeld" olarak adlandırılırlardı- ve bunun yanı sıra krala bir ücret öderlerdi.
9. Bana göre tam olan ise bir ücretin cezası ile birlikte yazılmış olmasıydı. Ülkenin sınırları dışında insanların satılmasını yasaklıyorum.
10. Herhangi birinin herhangi bir suçtan dolayı öldürülmesini ya da asılmasını yasaklıyorum. Fakat onun gözü dönmüş ya da hayaları kesilmiş olabilir. Ve bu komut, tam olarak para cezası adı altında ihlal edilmemelidir (Select Historical Documents of the Middle Ages, 1903:8).

Ayrıca dini ve dönem mahkemelerinin ayrılması konusu ise bu yönetmelikte şöyle ifade edilmektedir:

“Middlesex ve Herdfordshire ve de Essex’den olan benim diğer inançlı arkadaşlarıma ve P. De Valoines ve G. DeMagnavilla ve R. Bainard’a ve İngilizlerin Tanrı kral unvanına sahip kralı Fatih William’a selamlar. Sizlerin de ve de İngiltere’de kalan diğer inançlıların da bildiği gibi piskoposların ve azizlerin krallığımdaki prenslerin de öğütleriyle, İngiltere krallığı dönemimdeki ruhani kanunların, kutsal kanunların kurallarına göre doğru olmadıklarına ve düzeltilmelerine karar verdik. Kraliyet otoritesinin kararıyla hiçbir piskopos ya da baş diyakozun asla uzun süre görevde kalmaması gerektiğini kararlaştırdık. Ruhların egemenliği ile ilgili herhangi bir durumda bulunan erkekler, laik kararlardan önce Piskoposluk ile ilgili kanunları getirmemelidirler. Fakat piskoposluk yasalarına göre bu amaca yönelik olarak adı verilen ya da seçilen kişilerin çağırılması gerektiği ve de buradaki cevap ya da onun suçundan dolayı olması gerektiği ve de yüzlük kontluklara göre değil de kanunlara ve piskoposluk kanunlarına göre olarak Tanrı’dan önce kanunları uygulamaları gerektiği şeklinde kararlar alınmıştır. Fakat gururundan dolayı seçilen kişi küçümseyebilir ya da piskoposluğun kararından önce gelme konusunda isteksiz olursa; yine de o, bir, iki hatta üç defa çağırılmalıdır. Eğer sonradan düzeltmeleri yapmak için de gelmezse, onun istifa etmesi gerekmektedir. Ve de bu etkinin verilmesi gerekli olursa, kral ya da şerifin gücü ve kararı dahilinde çağırılmalıdır. Fakat piskoposluk kararından önce çağırılan kişi, piskoposluğun hakkını iyice vermelidir. Ayrıca bunu ve benim otoritemin yasaklanmasından dolayı herhangi bir bakan, şerif ya da diğer bir meslekten olanların piskoposlukla ilgili olan kanun sorunlarında bizzat ilgilenmesini yasaklıyorum ve de herhangi bir rahip ya da nişancı piskoposluk kararından ayrı başka bir adamı karar verme konusunda çağırmamalıdır. Ancak yargılama piskoposluk dışındaki hiçbir yerde geçmemelidir. Ayrıca piskoposluk olarak görünen bir yer, bu amaç için düzenlenmelidir” (Select Historical Documents of the Middle Ages, 1903:9).

Fatih William tarafından yapılan bu yönetmelik, İngiliz anayasa tarihinin temelini teşkil etmektedir. Şöyle ki burada Fatih William tarafından yanında bulunan kişilerin de yardımıyla fikirleri alınarak yeni sistemi kurma şekilleri anlatılmakta ve bunu yaparken de yetkileri nasıl kullandıklarına dair bilgiler verilmektedir. Daha önce de bahsettiğimiz gibi Fatih William, kendi döneminde İngiltere’de farklı bir sistem oluşturmaya çalışmıştır. Günümüzdeki durumla kıyasladığımızda parlamentoların birinci yetkisi, “yasama”, yani “kanun yapma” yetkisidir. Aslında tarihsel açıdan ilk çıkan yetkisi, kanun yapma değil, vergiye rıza gösterme ve bütçeyi kabul etme

yetkisidir. Yani parlamentoların mali yetkileri, yasama (kanun yapma) yetkilerinden çok daha eski bir yetkidir. Dolayısıyla tarihsel gelişim sürecinde parlamentoların ilk defa İngiltere’de ortaya çıktığını görüyoruz. Hatta İngiliz anayasa tarihine bakacak olursak parlamentoların yasama organı olarak değil, bir mali organ olarak doğup geliştiklerini, kanun yapma yetkisini daha sonra ele geçirdiklerini görmekteyiz. Bundan yola çıkarak, Joseph Barthélemy ve Paul Duez’in dediği gibi mali hukukun anayasa hukukundan çok daha eski olduğu ve hatta anayasa hukukunun mali hukuktan doğduğu söylenebilir (Barthélemy - Duez,1933:192). Daha sonra İngiltere’den başka ülkelere de yayılmıştır. Dolayısıyla bütün ülkelerdeki parlamentoları, gerek oluşumu, gerekse görev ve yetkileri bakımından İngiliz Paramentosu bir şekilde etkilemiştir denilebilir.

Barlow’un dediği gibi Fatih William dönemi “yeni bir çağa bir köprü” idi (Barlow, 1963:289).

SONUÇ

Sonuçta Fatih William, en efsanevi simalardan birisidir. İngiltere’de taç giymesi ve kilise üzerindeki egemenliği en önemli faktördür. Fatih William, öyle bir sistem kurmuştur ki; burada bir yandan kilise kontrol edilirken diğer yandan bu konuda Papa memnun tutulmaya çalışılmıştır.

Fatih William, bir Normandiyalı olarak İngiltere’de kısa sürede o dönemin ilerisinde olan büyük bir girişimin yapılmasına sebep olmuştur. Bu nedenle de İngiltere’nin gizemli krallarından biri olarak kabul edilmektedir. Fatih William’ın reformları, yenilikçi reformlar olarak tanımlanabilir. Bunların etkisi 100 yıl kadar sürmüştür. Genelde ondan sonra gelen krallar, bu seviyeye ulaşmak için çok çabalayacaklardı.

Dolayısıyla Fatih William’ın girişimiyle başlayan tüm bu gelişmeler, ileriki dönemlerde 1215 tarihli “Magna Charta Libertatum” ile parlamentonun rızası dışında kralın vergi toplayamayacağı, yani “vergiye rıza (consent to taxation)” ilkesinin kabul edilmesinin yani kralın yetkilerine sınırlama getirilmesinin ve daha sonra Magna Charta ile verilmiş hakları genişleterek geliştiren Haklar Dilekçesi yani “Petition of Rights”, yani kimsenin parlamentonun kararı olmadıkça vergi ödemek zorunda olmadığı ilkesinin de temelini teşkil etmektedir (Sencer,1990:9).

KAYNAKÇA

Arsel, İlhan. (1964). *Anayasa Hukuku: Demokrasi*, , Ankara: Doğu Matbaacılık.

- Barlow, Frank.(1963). *The English Church 1000-1066*. Longman Group Ltd.
- Barthélemy , Joseph -Duez, Paul. (1933). *Traité de droit constitutionnel*, Paris.
- Barton, Simon - Fletcher, R. A. (2000). *The World of el-Cid*.
- Bates, David. (1989). *Fatih William the Conqueror*. Tempus Publishing Limited.
- Bauer, Susan Wise. (2013). *Ortaçağ Dünyası*. Mehmet Morali (Çev.), Alfa yay.
- Brooke,C.N.L. (1956). "Gregorian Reform in Action: Clerical Marriage in England 1050-1200". *The Cambridge Historical Journal* .12(1). Cambridge Univeristy yay.
- Brunetti, Giuseppina. (2014). *Avrupa Dillerindeki İlk Belgeler ve Edebi Metinler, Ortaçağ-Katedraller-Şovalyeler-Şehirler*. Umberto Eco(Ed.). Leyla Tonguç Basmacı(Çev.). İstanbul: Alfa yay. ss.496-501.
- Chantebout, Bernard. (2005). *Droitconstitutionnel et sciencepolitique*. Paris: Armand Colin.
- Chrimes, S. B. (1953). *English Constitutional History*. Oxford: Oxford University yay.
- Davis, R.H.C.Chibnall, Marjorie. (1998). *The Gesta Guillelmi of Fatih William of Poitiers*. New York: Oxford University yay.
- Davis, Norman. (2011). *Avrupa Tarihi*. Mehmet Ali Kılıçbay (Çev.), Ankara: İmge yay.
- Goff, Jacques Le. (2008). *Avrupanın Doğuşu*. Timuçin Binder (Çev.). İstanbul: Literatür yay.
- How do we describe Fatih William the Conqueror's rise to power and the effects of his reign? www.coachsutphinlbms.weebly.com
- Kerr, Gordon. (2011). *Charlemagne'den Lizbon Antlaşmasına Avrupa'nın Kısa Tarihi*. Cumhur Atay (Çev.). Kalkedon yay.
- Kinder, Hermann - Hilgemann, Werner. (2006). *Dünya Tarihi Atlası*. Leyla Uslu (Çev.). Ankara: Odtü yay.
- Part One Normandiya. (Trz). *Birthplace of Fatih William the Conqueror*.
- Pilati, Renato. (2014). *İngiltere krallığı, Ortaçağ-Katedraller-Şovalyeler-Şehirler*. Umberto Eco (Ed.). Leyla Tonguç Basmacı (Çev.). İstanbul: Alfa yay. ss. 86-95.
- Robert Meacham-Burns. (Trz). *Western Civilization*, New York-Londra: Norton yay.
- Select Historical Documents of the Middle Ages*. (1903). Ernest F. Henderson (Çev. -Ed.). Londra.
- Sencer, Muzaffer. (1990). "İnsan Hakları Açısından İngiliz Devrimi". *Amme İdaresi Dergisi*. c.23.S.2. ss.3-21.
- Shirley, Fatih William. (Trz). "How Fatih William the Conqueror Conquered the Church".https://www.lagrange.edu/resources/pdf/citations/2016/25_Shirley_History.pdf. ss.154-165.

Stubbs, Charles Fatih William. (Trz). *Select Charters and Other Illustrations of English Constitutional History*. Oxford: Clarendon yay.